

CASTELLS CATALANS

BELLVER

Nom del castell: Bellver
Data de construcció: XIII
Municipi: Bellver de Cerdanya
Comarca: Cerdanya
Altitud: 1.058 m
Coordenades: E 1.773716 N 42.370824
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: les restes del castell i de les muralles es troben dins del nucli urbà.

Torre de la Presó.

El castell termenat de Bellver estava situat al lloc més elevat del clap rocallós cantellut, calcari, on s'assenta el poble, a l'esquerra del riu Segre. Formava part d'una línia de fortificacions i torres de guaita que defensaven i controlaven el Camí Ral que, travessant el comtat medieval de Cerdanya, unia el també comtat de Conflent amb el d'Urgell. Del castell només en queden les restes del que segurament era la cisterna i, de la muralla que defensava la vila, s'han conservat parts del costat del riu, amb panys de mur i torres quadrades i rodones, seguint el carrer anomenat de la Muralla.

Història

L'actual vila de Bellver té l'origen en la carta de població i franquesa atorgada per Nunó Sanç, senyor de Rosselló i Cerdanya, el 1225 al puig de «*Bellovidere*» al Baridà (subcomarca de l'alta vall del Segre). Nunó Sanz pretenia disposar d'una vila situada estratègicament a la frontera mateix amb el comtat d'Urgell. És possible que

en aquest lloc hi hagués hagut el castell de Talló, fortalesa documentada el 1090 però de la qual no es coneix l'emplaçament. La força de Bellver no és documentada fins al 1233 en una concòrdia entre Nunó Sanç i el comte Roger de Foix en la qual la fortalesa de Bellver quedava a plena voluntat del senyor de Cerdanya. El 1255 es documenta «*in castro de Belvezer*» formant part del domini de Galceran IV de Pinós el qual, en el seu testament, fet en preparar-se per anar amb l'exèrcit del rei, demanava que en cas de mort es paguessin els seus deutes amb tot el que posseís al castell de Bellver. L'any 1271, El mateix Galceran vengué durant dos anys a P. de Riba, de Puigcerdà, pel preu de 3.375 sous de Barcelona tot el que rebia als castells de Bellver i de Prats i els seus termes. Poc abans, el 1267, el rei Jaume I concedia a Bellver l'excepció del pagament de la «*quèstia reial*» (tribut en diners o en fruits que el senyor feudal cobrava dels seus súbdits), en canvi de què els seus habitants construïssin la muralla que havia de tancar la vila. Per tant, és pot afirmar que en aquestes dates, a dalt del turó de Bellver només hi havia el poble i un castell.

Pintura mural del saló del Tinell amb Nunó Sanç a la conquesta de Mallorca.

Muralla de Bellver. Foto de Toni Grifol.

L'any 1277, Jaume II de Mallorca confirmà els «*consuetudines et libertates*» que havia atorgat el seu pare, a la vila de Bellver que, com les altres terres del Rosselló i la Cerdanya, esdevingué part del regne de Mallorca. La vila de Bellver era de jurisdicció reial; Pere el Cerimoniós, el 1344, prometé als seus habitants l'exercici de la jurisdicció civil o criminal, a més de confirmar les antigues franqueses. Fou el centre de la sotsvegueria de Baridà i tingué un paper important en la història del comtat com a plaça forta fins al segle XVIII.

Arquitectura

La cisterna

La força citada en les fonts escrites es pot situar acuradament gràcies a la toponímia, històrica i actual. L'únic element, però, visible actualment és una cisterna que hi havia a l'interior del clos de muralles que degué ser complex, amb diversos panys de muralles i diverses torres adossades o exemptes. Es té constància d'altres elements com algun passadís subterrani i una altra cisterna similar a la que roman avui dia. La cisterna, de planta lleugerament trapezoïdal, té uns 3,40 m en els trams curts i està coberta amb volta de canó feta amb encofrat de posts i recoberta d'argila vermella ben compactada. Presenta un sòcol fet de grans carreus de pedra calcària, segurament lligats amb calç. La part superior és feta amb còdols irregulars, lligats amb calç. El sòl és enllosat amb els mateixos carreus del sòcol, una mica més petits, regulars i ben tallats. Sense notícies

documentals la datació és difícil. Tanmateix, la factura del conjunt i el sòcol de grans blocs ben tallats fan pensar que es devia construir al final del segle XII o inici del XIII. Un paral·lel proper és la cisterna del castell de Llúvia.

La vila closa

La zona ocupada per la vila medieval era de planta allargada, amb una longitud d'uns 195 m i una amplada d'uns 72 m. A l'extrem occidental hi havia el castell i, a prop, un portal. A l'angle sud-est hi havia un altre portal a tocar de l'anomenada Torre de la Presó. La població s'organitzà a partir de diversos centres: el castell a ponent, l'església a llevant, segurament una plaça situada al bell mig i els dos portals (Baridà i Cerdanya), que la comunicaven amb l'exterior.

Pel que fa a la muralla devia tenir uns 535 metres de perímetre, flanquejat per torres o bestorres. Els murs seguien el perímetre del turó originari, aprofitant al màxim l'espai exterior, alhora que utilitzaven els pendents per reforçar les defenses. La part septentrional, d'alçada considerable i protegida pel Segre, no calgué dotar-la de grans panys de paret. A ponent, el castell dominava tot l'espai. A la part de llevant, en canvi, s'hi van construir notables panys de muralla així com torres. La meridional, també alta, estava protegida per un fossat.

Actualment, es conserven d'una manera parcial els sectors N i E de la muralla de Bellver. Tot el conjunt de torres, bestorres —com la del costat nord-est— i llenços de mur és força homogeni pel que fa als elements constructius. En principi, la muralla es pot identificar amb la que féu construir Jaume I l'any 1267 en canvi d'eximir els habitants de la vila del pagament de la quèstia. Si bé deuria sofrir alguns canvis amb les guerres dels segles posteriors, el que es conserva correspon bàsicament a la muralla primitiva. Els anys vuitanta (segle XX), en fer-se obres al clos de la vila vella, es descobriren diversos túnels que devien permetre de comunicar per sota de la muralla l'interior de la vila amb l'exterior, sobretot en cas de setge (Bolòs — Pagès 1990). Es consideren contemporanis o poc posteriors al moment en què es bastí la muralla.

Una de les torres de la muralla de Bellver.

La Torre de la Presó

La torre anomenada de la Presó, situada a l'est, al costat d'un dels portals de la vila closa (portal de Cerdanya), és una construcció de planta lleugerament rectangular, de 2,20 x 2,95 m, i a una alçada aproximada de 15 metres. El gruix dels murs és d'uns 110 cm. La porta és situada a uns 7 m del nivell exterior del sòl. A la cara exterior hi ha un talús. A l'interior, la torre té tres nivells, com tindria en origen, però l'alçada dels respectius sostres deu haver variat. A les tres cares exteriors hi ha diverses espitlleres, construïdes en èpoques diferents. Les més antigues són com les de la muralla. Protegides per carreus tallats com

els dels caires de la torre. L'aparell de la resta del mur és de pedres petites poc treballades i sense escairar. A la part inferior dels murs hi ha carreus petits, més o menys escairats. En alguna zona es veuen clarament les reconstruccions. La datació s'estableix des del segle XIII al segle XVII.

Extret de:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_i_vila_de_Bellver_de_Cerdanya

Elena Fàbregas
Jordi Gironès
Maig de 2016